

ATT KNACKA DÖRR

Tips fra Gräv-konferencen 2024

BRUNO INGEMANN

Graverchef
Gravercentret

INDHOLD

Om Grävande journalister	3
Slidte sko	4
Banke på	4
Snuden i sporet	5
Graverdagbog	6
De tre tips i kort form	6

SVENSKE SPORHUNDE

Nogle indtryk fra den store svenske graverkonference 2024

Foreningen Grävende Journalister, FGJ, har eksisteret i mere end 30 år og samler omkring 1000 af Sveriges journalister.

Dens formål er at fremme og inspirere til en mere dybtgående og kritisk undersøgende journalistik.

De første spadestik til FGJ blev taget i 1989 af fem journalister som ønskede en ny type undersøgende journalistik efter mordet på Palme. Og foreningen blev dannet efter forbillede fra den amerikanske organisation Investigative Reporters and Editor, IRE. Den bærende ide er, at journalister hjælper journalister til at blive bedre.

Et af foreningens vigtigste midler er den årlige graverkonference Gräv.

I denne rapport samler jeg nogle af de indtryk og oplevelser, som jeg blev inspireret af på den store svenske konference for undersøgende journalistik, Gräv 2024 som fandt sted 22. og 23. marts arrangeret af Foreningen for Grävende Journalister, FGJ,

Todages konference sammen med 600 gravende journalister i den lille svenske by Gävle efterlader selvsagt en masse indtryk, inspiration og ideer. Og jeg har valgt at koncentrere mig om et lille tema i den store konference, nemlig et par gamle metoder og en nyere, som tilsammen illustrerer, at den undersøgende journalistiks værktøjer kan være ret simple.

SLIDTE SKO

Reporterne banker på døre

I amerikansk presse findes udtrykket shoe leather reporting om den arbejdsmetode, at man som journalist opsøger kilderne, går rundt til dem. Som Woodward og Bernstein gjorde, da de afslørede Watergate-skandalen først i 70'erne: De fik slidte skosåler.

På den svenske graverkonference så jeg flere eksempler på netop den arbejdsmetode. I 2024, hvor man ellers skulle mene at arbejde ved computeren med både datajournalistik og AI er det helt store. Og de moderne metoder var bestemt også til stede på konferencen, men i mindre omfang, end jeg havde troet.

Konferencens hovedtaler var nogle af folkene bag dokumentaren 20 days in Mariupol. Hvis man har set den og har kunnet holde øjnene åbne hele vejen gennem den lange række af grusomheder, som filmen viser, så har man også set, at reporterne og fotograferne i den grad er i marken; de opsøger mennesker og dokumenterer som øjenvidner krigens rædsler.

I mindre skala og i sammenligning ganske fredelig er en af de store svenske historier fra sidste år om Kungens bostäder. En dokumentar om den svenske konges dispositionsret over 350 ejendomme. Dokumentareren kan ses [her på SVT](#).

Det er to af svensk undersøgende journalistiks grand old men, som har lavet dokumentaren for Uppdrag Granskning, nemlig Richard Aschberg og Nils Hanson, og Nils Hanson fremhævede metoden, de havde benyttet sig af, "att knacka dörr": At banke på døre. På den måde fik de blandt andet oplysninger ud fra myndigheder og lejere i kongens ejendomme.

I dokumentaren følger man de to vandre rundt, ringe på, banke på og konfrontere kongen under et besøg i provinsen med spørgsmålet, om han virkelig har brug for så mange boliger.

SPORHUNDE

På jagt efter hundelageren

Spårhundarna er titlen på et tredje projekt, som jeg fik indblik i. Det er historien om, hvordan Sydsvenskan i Malmø satte sig for at finde den person, som de kaldte "hundelageren". Det hele begyndte med hundeejere som gik til politiet, fordi deres hunde havde spist små boller, der lå strøet på gader og stræder. Bollerne indeholdt skarpe glasskår og metalstykker. Og det var selvsagt hård kost for de intetanende hunde. Politiet kunne ikke opklare sagen, men Sydsvenskan sammensatte et hold på fem journalister og foxterrieren Puck, som indledte jagten. Avisen fik flere hundrede tips, flere end politiet, de fik lavet en profil af hundelageren med hjælp fra FBI, de uddelte flyers i området, hvor de mente hundelageren holdt til, de bankede på døre i området, de sad om natten i parkerede biler nær steder, hvor de ventede at se, hundelageren lægge sine farlige godbidder ud. De afslørede ikke hundelageren, men deres indsats fik meget stor opbakning fra borgerne i Malmø.

Projektet fik en særlig pris på Gräv 2024. Læs [juryens begrundelse](#).

Sydsvenskans hold på fem journalister og hunden Puck, der jagtede hundelageren.

DAGBOGEN

Graverprojektet dag-for-dag

Hedemora Kommune, i Dalarna, 175 km nord for Stockholm, er en lille kommune med 15.000 indbyggere. Her udgives avisen Södre Dalarnas Tidning, og i efteråret 2023 fik redaktionen et tip fra en whistleblower om store problemer i kommunens ældrepleje. En nyansat chef for området havde indgået en aftale med et vikarbureau, som kostede kommunen en mio. svenske kroner om ugen til personale i ældreomsorgen. Det var ikke alene meget dyrt, men der var desuden store mangler i det arbejde, som vikarerne skulle udføre.

Avisens reportere løb ind i en udbredt tavshedskultur i kommunen, da de gik i gang med at undersøge sagen, og de fik afslag på afslag, når de bad om kommentarer og dokumenter i sagen.

De tre journalister på sagen begyndte tidligt at skrive en intern log, hvor de holdt hinanden opdaterede, og så fik de den idé at udgive deres interne log i avisen og på nettet som en Gräv dagbog.

Heri kunne læserne følge med i journalisternes arbejde, og det blev så populært, at dagbogen er den næstmest læste del af hele projektet, som strakte sig over flere måneder.

Södre Dalarnas Tidende vandt Guldpaden på Gräv 2024 i kategorien "mindre dagstidning": "För att med dagliga uppdateringar låtit läsarna följa hur kommunen har satt de äldres välbefinnande på spel genom märkliga bemanningskontrakt."

Lyt til en omtale af projektet i en podcast [her](#).

Mine tre tips fra Gräv 2024

- 1. Gå ud og mød kilderne
- 2. Få hjælp fra brugerne
- 3. Vis, hvad du gør - også når du møder modstand